
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מבוא לסוציולוגיה - 71741

תאריך עדכון אחרון 24-11-2014

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: כלכלת סביבה וניהול

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 3

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: רחובות

מורה אחראי על הקורס (רכז): דר ישראל בר-יהודה

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: Israel.Bar

שעות קבלה של רכז הקורס: בתאום

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

החברה אינה מושא מחקר מובן מאיליו: היא אינה אובייקט ברור ותחום, והמבקשים לחקור אותה באופן מדעי לעולם לא יוכלו להפרד מזהותם כחברים פעילים בה. ובכל זאת, מסוף המאה ה-19 ועד ימינו הפכה החברה למושא מחקר לגיטימי של דיסציפלינה המכונה "סוציולוגיה". מטרת הקורס היא לחשוף בפני סטודנטים אשר תחום התמחותם אינו סוציולוגיה את השאלות המרכזיות, ההנחות התיאורטיות והויכוחים המתמשכים המאפיינים את אלה אשר החברה היא מושא מחקרם. הקורס יחולק לשלושה חלקים עיקריים. בחלק הראשון יוצגו וינתחו עקרונות החשיבה הסוציולוגית, וההבדלים העיקריים בין הסוציולוגיה לבין השכל הישר או החשיבה ה"מקובלת" והיומיומית על החברה. בחלק השני ינתחו מושגים מרכזיים בסוציולוגיה, על הויכוחים התיאורטיים אשר מלווים אותם (תודעה, כינון מציאות ומהפיכה, אתניות גזע ומגדר). בחלק השלישי ידונו עבודות סוציולוגיות עדכניות אשר מתמקדות בסוגיות שונות בחברה הישראלית.

מטרות הקורס:

מהי הסוציולוגיה? האם היא מדע? במה שונה ההבנה הסוציולוגית מכל מה שנו כבר יודעים על החברה (מתוקף היותנו חברים פעילים בה).

תודעה: מהי משמעותה של תודעה קולקטיבית? במה היא שונה מתודעה מעמדית: מציאות ושינוי: מהי "הבניה חברתית של מציאות", ועל ידי מי היא נוצרת? כיצד קשורה הבניה המציאות למושגים כמכו כוח ושליטה? מהם המכניזמים באמצעותם יכולה מציאות חברתית להשתנות? זהות: מהי זהות אתנית? מה השוני בין אתניות לגזע? מה בין ביולוגיה לסוציולוגיה בכינון זהות גזעית ומגדרית?

החברה הישראלית בראי הסוציולוגיה

מזרחיות כאתר של כינון ושל מאבק:

השואה וזיכרון השואה

בין צ'חצ'חים לאחוס"לים

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לחשוף בפני הסטודנטים את ההבדלים בין החשיבה היומיומית על החברה לבין החשיבה הסוציולוגית/מחקרית עליה.

לאפשר לסטודנטים להכיר מקרוב ואף להשתמש במושגים סוציולוגיים הרלוונטיים להבנת חייהם ועולמם.

דרישות נוכחות (%) :

85%

שיטת ההוראה בקורס: הוראה פרונטלית

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. הרקע לסוציולוגיה והתהוות החברה האנושית
2. המעבר מחברה פרימיטיבית לחברה חקלאית וראשית העיור.
3. החברה הצבאית - מקורותיה והתפתחותה
4. החברה הדתית - יסודותיה והקשר בין דת למדינה
5. החברה הדמוקרטית ותורת הארגון בעת העתיקה
6. החברה הפיאודלית והתפתחות מעמד הבורגנות
7. האוליגרכיה של הסוחרים והתפתחות התפיסה הקולוניאלית
8. אדם סמית ויסודות הליברליזם הכלכלי
9. קרל מרקס והתפיסה החברתית הסוציאליסטית
10. מקס ובר והקשר בין הפרוטסטנטיות לקפיטליזם
11. אמיל דורקהיים והתיאוריה הפונקציונליסטית
12. נורמה וסטייה חברתית.
13. ארגון חברתי, מוביליות חברתית (ניעות) וסטאטוס חברתי.
14. סוציולוגיה פוליטית

חומר חובה לקריאה:

- דורקהיים, אמיל (2006). "מהי עובדה חברתית" בתוך: הכללים של המתודה הסוציולוגית. תל אביב: רסלינג. עמ' 57-59.
- *מארקס, קרל ופרידריך אנגלס. 1845 [1955] "תזות על פוירברך" כתבים נבחרים, כרך ב' עמ' 306-309.
- *מארקס, קרל ופרידריך אנגלס. 1845 [1955] "תזות על פוירברך" כתבים נבחרים, כרך ב' עמ' 306-309.
- *ברגר, פ.ל., לאקמן, ת. 1993. "מיסוד" בתוך: רוט הלר, דניאלה ונווה, ניסן (עורכים) היחיד והסדר החברתי. תל אביב, הוצאת עם עובד. עמ' 395-408.
- *גרמשי אנטוניו. 2004. על ההגמוניה: מבחר מתוך 'מחברות הכלא'. תל אביב: רסלינג. עמ' 42-51.
- *זובר, מ. מעמד סטטוס, מפלגה". בתוך: רוט הלר, דניאלה ונווה, ניסן (עורכים) היחיד והסדר החברתי. תל אביב, הוצאת עם עובד. עמ' 332-445. או בתוך משה ליסק (עורך) 1973. סוגיות בסוציולוגיה: נבנה וריבוד חברתי. עמ' 58-71.
- *דה בובאר, ס. 2000. המין השני. בבל. עמ' 9-31.
- *סעיד, א. (2002). אוריינטליזם (עמ' 11-32). תל אביב: עם עובד.
- *סעדה אופיר, גלית. 2001. בין "ישראליות" ל"מזרחיות": הכלאות מוסיקליות מן העיר שדרות. סוציולוגיה ישראלית 2 (2) 253-276.
- *פלדמן ג'קי, 2001. "בעקבות ניצול השואה הישראלי: משלחות נוער ישראליות לפולין וזהות לאומית", תיאוריה וביקורת 19, עמ' 190-167.
- *קימרלינג, ברוך. הישראלים החדשים: ריבוי תרבויות ללא רב תרבותיות. אלפיים, 16. 264-308.

חומר לקריאה נוספת:

- ברגר, פ. ל. 1995. הזמנה לפגישה עם הסוציולוגיה. הוצאת עם עובד, פרקים 1-2 (הדימוין הסוציולוגי).
- לזרפלד, פ. 1993. "הסוציולוגיה מול השכל הישר", בתוך: רוט הלר, דניאלה ונווה, ניסן (עורכים).

היחיד והסדר החברתי. תל אביב, הוצאת עם עובד, עמ' 12-14
 דורקהיים, אמיל. "על חלוקת העבודה"
 דורקהיים, אמיל (2002). "התאבדות כתופעה חברתית" בתוך: התאבדות. תל אביב: נמרוד. עמ'.
 165-180.
 גופמן, א. 1993. "הצגת האני בחי' היומיום", בתוך, רוט הלר, דניאלה ונווה, ניסן (עורכים). היחיד
 והסדר החברתי. תל אביב, הוצאת עם עובד, עמ' 28-36.
 אנדרסון, ב. 1998. קהילות מדומינות. תל אביב: האוניברסיטה העברית.
 ובר, מ. (1984). האקסטזה ורוח הקפיטליזם. בתוך: האתיקה הפרוטסטנטית ורוח הקפיטליזם (עמ'
 76-90). תל אביב: עם עובד.
 פוקו, מ. (1996). ההיפותזה הדכאנית. בתוך: תולדות המיניות: הרצון לדעת (עמ' 15-38). תל אביב:
 הקיבוץ המאוחד.
 מארכס, ק., אנגלס, פ. 1950. המאניפסט הקומוניסטי. תל אביב: הקיבוץ המאוחד. עמ' 45-49,
 66-69.
 מרקוזה, הרברט. 1969 [1966]. האדם החד מימדי: מסה על השחרור. מרחביה: ספרית פועלים.
 נספח: מבוא פוליטי.
 פאנון, פ. 2005. המקוללים עלי אדמות. תל אביב: בבל. פרק 1-2.
 פאנון, פראנץ. 2004. "על תסביך התלות לכאורה של מושג הקולוניזציה" בתוך עור שחור, מסכות
 לבנות. תל אביב: מעריב. עמ' 64-82.
 פאנון, פראנץ. 2004. "הכושי והפסיכופתולוגיה" בתוך עור שחור, מסכות לבנות. תל אביב: מעריב.
 עמ' 109-158.
 סעיד, אדוארד. 2004. "המסע פנימה והופעתה של התנגדות" בתוך קולוניאליות והמצב הפוסט
 קולוניאלי עמ' 83-106.
 לוי יגיל, 2005. "מלחמת הפריפריות: המיפוי החברתי של הרוגי צה"ל באינתיפאדת אל אל-אקצא",
 תיאוריה וביקורת 27, עמ' 39-70.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 100 %
 הרצאה 0 %
 השתתפות 0 %
 הגשת עבודה 0 %
 הגשת תרגילים 0 %
 הגשת דו"חות 0 %
 פרויקט מחקר 0 %
 בחנים 0 %
 אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

-